

La situació del cinema en català

Carme Forcadell Lluís

A finals de l'any passat i gràcies a la pel·lícula sobre Harry Potter es va parlar mot de cinema en català. Amb la inestimable ajuda d'Internet, vam aconseguir d'arribar fins a les multinacionals del cinema, però per a molts va ser pitjor el remei (subtitular en català una pel·lícula com *Harry Potter* adreçada als infants) que no pas la malaltia, perquè alguns mitjans de comunicació van aprofitar la poca aflluència de públic a les versions subtitulades en català (com no podia ser d'altra manera, perquè no es pot pretendre que els nens catalans hagin de llegir mentre els espanyols poden escoltar) per a fer-ne propaganda en contra. Les actituds resistencialistes, pròpies d'altres èpoques, no es poden ni es deuen demanar a ningú i menys encara als infants.

Poc temps després de *Harry Potter* es va estrenar als cinemes catalans *El senyor dels anells*. No sé quants exemplars s'han venut en català de la mítica trilogia de Tolkein, però als nostres cinemes en van arribar solament set versions, doblades en català, per repartir entre Catalunya, el País Valencià i les Illes. La realitat és que la majoria d'enquestes fetes als joves, d'entre divuit i trenta anys, que són els que van més al cinema, diuen que aquests trien la pel·lícula per l'argument, pels actors o per la ubicació de la sala, però no per la llengua. Per tant, no podem tenir xifres fiables pel que fa a l'assistència de públic al cinema en català ni per les preferències d'una o altra llengua fins que l'ús del català en el cinema no sigui comparable al del castellà, o fins que no fem totes les còpies d'una mateixa pel·lícula en català.

De fet, l'estrena de *Harry Potter* va servir per a assabentar-nos que el Departament de Cultura no havia negociat el doblatge al català amb les empreses del cinema i que aquestes ni s'havien adonat que existíem. Ara ja saben que hi som; però, si volem tenir alguna pel·lícula doblada en català, que és el màxim a què podem aspirar en la situació actual, haurem de conti-

nuar pagant el doblatge en castellà a les distribuïdores espanyoles i el doblatge en català a la Generalitat.

Com és sabut, hi ha països (Dinamarca, Holanda i Finlàndia) que, per decisió pròpia, no doblen les pel·lícules: totes són en versió original i subtitulades en la llengua del país, menys les que van adreçades als infants fins a tretze anys, que són doblades. Al Quebec van aconseguir, no fa gaires anys, doblar les pel·lícules en quebequès (una variant del francès), perquè tenen

un estat plurilingüe que defensa els drets lingüístics de tots els seus ciutadans. L'Estat espanyol, en canvi, dona suport a les distribuïdores espanyoles de les *major*s americanes, que són, des de sempre, les que s'oposen més aferrissadament al doblatge en català, tal com es va demostrar a l'hora de negociar el doblatge de l'última part de la trilogia de *La guerra de las galaxias*. La Generalitat no va aconseguir doblar cap còpia d'aquesta pel·lícula en català, malgrat haver-ho sol·licitat i estar disposada a pagar-les, perquè la distribuïdora espanyola s'hi va oposar.

Les empreses de distribució no volen cedir per no crear precedents perillosos, que podrien augmentar les demandes de doblatge d'altres països en la mateixa situació que Catalunya, i perquè tenen prou poder per a imposar les seves condicions als països on s'estableixen, sobretot si són països en una situació precària, com el nostre. La realitat és que el Parlament de Catalunya va aprovar una Llei de Política Lingüística que no té autoritat per a fer complir –ni protegir– els drets lingüístics dels ciutadans, com ho demostra el fet que són les distribuïdores les que decideixen

en quines llengües s'han de doblar les pel·lícules.

Evidentment, aquestes empreses no tenen cap dret per a imposar la llengua de doblatge a un país, i ningú no els ha atorgat l'autoritat per a passar per sobre del Parlament, i segurament és denunciablable la falta de respecte que demostren pels drets lingüístics de les persones i dels pobles; però la realitat és que, sense empreses de distribució pròpies i amb l'Estat espanyol donant suport a les actuals distribuïdores, les multinacionals continuaran decidint per nosaltres. És impossible normalitzar una llengua quan no s'està en igualtat de condicions i quan no es disposa de les institucions adequades.

En vista de tot això, potser caldria plantejar una nova estratègia; potser hauríem de renunciar al doblatge en català si no es fa en les mateixes condicions que el doblatge en espanyol, perquè aquestes quotes anecdòtiques s'estan convertint en una vergonya col·lectiva, a més de ser contraproductives. Potser és hora de començar a subtitular les pel·lícules, com fan a la majoria de països d'Europa i com demanen els professionals del sector, i dedicar els diners i els esforços a crear una indústria local de cinema fet des de Catalunya. Serà un canvi difícil i que tindrà molts sectors en contra; però, sens dubte, és el que passarà en un futur més o menys llunyà i, en una època de tanta propaganda globalitzadora i de tanta internacionalització, caldria començar a dir que aquesta és també una manera de treballar per afavorir el coneixement de totes les llengües.

Continuar amb la mateixa política de doblatge que ha dut fins ara el Departament de Cultura no ajudarà gens a tenir cinema en català, perquè és incapaç de competir en igualtat de condicions amb el doblatge en espanyol. En canvi, l'experiència d'altres països amb condicions similars a les nostres demostra que se n'han sortit prou bé sense doblatge i invertint en indústries culturals pròpies. ♦